

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5CdoR/6/2023
Identifikačné číslo spisu:	6422202454
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6422202454.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a členiek senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jany Haluškovej, vo veci starostlivosti o maloleté deti H. Š., nar. XX. E. XXXX, Z. Š., nar. XX. S. XXXX a P. Š., nar. XX. H. XXXX, bytom u matky, zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, pracovisko Žiar nad Hronom, deti rodičov - matky Z. F., nar. XX. S. XXXX, trvale bytom G.. E. XXX/X, Ž. X. P., t. č. Č. XXX/XX, F., zastúpenej Špireková & Partners s.r.o., so sídlom Žiar nad Hronom, Námestie Matice slovenskej 6, IČO: 47 232 811 a otca A. Š., nar. XX. R. XXXX, trvale bytom Ž. X. P., t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Šaca, Budovateľská 1, 040 15 Košice - Šaca, o návrhu matky na zvýšenie výživného, vedenej na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 25P/117/2022, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 14. decembra 2022 sp. zn. 11CoP/45/2022 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žiaden z účastníkov n e m á p r á v o na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) aplikujúc § 62 ods. 1, 3 až 5, § 75 ods. 1 a § 78 ods. 1, 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o rodine“) rozsudkom zo dňa 05. októbra 2022 sp. zn. 25P/117/2022 zamietol návrh matky na zvýšenie výživného na mal. H. na sumu 170 eur, na mal. Z. na 170 eur a na mal. P. na 130 eur mesačne a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Urobil tak po zistení, že vyživovacia povinnosť otca k mal. deťom bola určená počnúc dňom 19.11.2020 rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom zo dňa 09.06.2021 č. k. 25P/56/2020-50, právoplatným dňa 02.07.2021, vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené neplnoleté dieťa u každého maloletého dieťaťa zvlášť. V čase posledného rozhodovania o výživnom mal. H. navštevoval 4. ročník základnej školy (v súčasnosti navštevuje 6. ročník), mal. Z. navštevovala 3. ročník základnej školy (v súčasnosti navštevuje 5. ročník) a mal. P. navštevovala materskú školu (teraz navštevuje 1. ročník základnej školy). V čase posledného rozhodovania bola matka zamestnaná v

spoločnosti C., s.r.o., F., kde dosahovala čistý mesačný príjem 590 eur; u rovnakého zamestnávateľa bola zamestnaná aj v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, pričom za rok 2022 dosiahla príjem cca 740 eur mesačne. Otec maloletých detí bol v čase predošlého rozhodovania nezamestnaný, jeho príjem nebol preukázaný. V čase rozhodovania okresného súdu bol od 20.09.2022 vo výkone trestu odňatia slobody na základe trestného rozkazu Okresného súdu Žiar nad Hronom zo dňa 25.05.2022 sp. zn. 4T/44/2022 za prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 3 Trestného zákona na tom skutkovom základe, že si neplnil vyživovaciu povinnosť určenú rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 25P/56/2020 v období od mesiaca jún 2021, čím za obdobie od 19.11.2020 do 19.06.2021 zapríčinil dlh na výživnom vo výške 772,80 eur. Otec uviedol, že pred nástupom do výkonu trestu bol nezamestnaný, nebol evidovaný ako uchádzač o zamestnanie, nepoberal sociálne dávky. Po posúdení zmeny pomerov na strane rodičov resp. na strane maloletých detí v zmysle § 121 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) súd prvej inštancie zdôraznil, že u otca v čase predošlého rozhodovania o výživnom aj v čase vyhlásenia terajšieho rozhodnutia nebol preukázaný žiaden príjem; už predošlým rozhodnutím mu bola uložená vyživovacia povinnosť v minimálnej zákonnej výške. Na strane matky maloletých detí k zmene pomerov nedošlo. K podstatnej zmene pomerov nedošlo ani na strane maloletých detí, od poslednej úpravy vyživovacej povinnosti uplynul len jeden rok. Navyše, matka maloletých býva so súčasným partnerom v dvojizbovom byte vo vlastníctve maloletých H. a Z. Š., čo bolo preukázané z rozsudku Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 5P/149/2012-25 zo dňa 19.11.2012. Okresný súd uzavrel, že neboli splnené hmotnoprávne podmienky pre zmenu výšky výživného; nedošlo k zmene pomerov spočívajúcich vo zvýšených výdavkoch na odôvodnené potreby na maloleté dieťa ani k zvýšeniu príjmu povinného rodiča, preto návrh matky na zvýšenie výživného zamietol. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania okresný súd aplikoval ustanovenie § 52 CMP.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací (ďalej iba „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 14. decembra 2022 sp. zn. 11CoP/45/2022 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Vychádzajúc zo skutkových zistení a právnej úpravy aplikovanej súdom prvej inštancie odvolací súd zdôraznil, že platná právna úprava umožňuje zmeniť dohody a súdne rozhodnutia o výživnom, len ak sa menia pomery. V posudzovanej veci matka maloletých poukazovala na zmenu pomerov maloletých detí v dôsledku všeobecného nárastu životných nákladov a v dôsledku podstatného zvýšenia výdavkov na maloleté deti. Súd prvej inštancie sa zaoberal zmenou pomerov na strane maloletých detí; túto nepovažoval za podstatnú. S uvedeným sa odvolací súd stotožnil „len s výhradou, pričom prihliadal najmä na skutočnosť, že k novému návrhu na úpravu vyživovacej povinnosti dochádza zo strany matky po roku od nadobudnutia právoplatnosti predošlej úpravy vyživovacej povinnosti otca; s prihliadnutím na uvedený časový odstup nie je možné jednoznačne uzavrieť, že k zmene pomerov na strane maloletých detí došlo a táto zmena je zmenou podstatnou. Pozornosti odvolacieho súdu neušla skutočnosť, že maloletý H. a maloletá Z. v čase rozhodovania súdu prvej inštancie navštevujú vyšší stupeň základnej školy a maloletá P., v čase posledného rozhodovania v predškolskom veku, od 01.09.2022 započala školskú dochádzku. Z rozhodovacej praxe súdov pritom vyplýva, že práve postup na vyšší stupeň vzdelávania je spravidla spojený so zmenou pomerov odôvodňujúcou zvýšenie výživného.“ Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že u otca maloletých detí k zmene pomerov nedošlo. Ako v čase predošlého rozhodovania o výške vyživovacej povinnosti aj teraz je otec naďalej nemajetný, nemá žiaden príjem. „Pomery na strane otca maloletých detí sa nezmenili; ak došlo k zmene, tak vo vzťahu k plneniu vyživovacej povinnosti negatívnej, a to tým, že otec maloletých detí sa v súčasnosti nachádza vo výkone trestu odňatia slobody z dôvodu uloženého trestu za neplnenie vyživovacej povinnosti. Výkon trestu z dôvodu neplnenia vyživovacej povinnosti spravidla nemožno považovať za okolnosť, ktorá by odôvodňovala prípadné zníženie výživného (z dôvodu straty príjmu), a to najmä z dôvodu, že trestné stíhanie a výkon trestu si otec maloletých detí zapríčinil sám“. Odvolací súd ďalej uviedol, že neplnenie vyživovacej povinnosti s následkom trestného stíhania a výkonu trestu otca maloletých detí je potrebné hodnotiť nie izolovane, ale vo vzájomných súvislostiach s ostatnými skutočnosťami zistenými dokazovaním. Skutočnosť, že sa otec maloletých nevyhol trestnému stíhaniu a odsúdeniu za nezaplatenie pomerne nízkej sumy (772,80 eur) iba mierne prevyšujúcej minimálnu mzdu podľa osobitných predpisov, podľa odvolacieho súdu skutočne nasvedčuje záveru súdu prvej inštancie, že plnenie vyživovacej povinnosti, čo aj v rozsahu uplatnenom matkou v odvolacom konaní, nie je v možnostiach,

schopnostiach a majetkových pomeroch otca ako povinného z vyživovacej povinnosti. Odvolací súd súhlasil s názorom matky maloletých detí, že doposiaľ určené výživné nie je súladné s odôvodnenými potrebami maloletých detí, ale poukázal na § 62 ods. 2 druhú vetu Zákona o rodine, podľa ktorého má dieťa právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov, čo platí nielen pozitívne, ale aj v negatívnom zmysle; pokiaľ životná úroveň povinného rodiča je nízka, nemožno ho zaťažovať plnením vyživovacej povinnosti, ktorou by bol vystavený neprimeraným majetkovým rizikám. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania nezistiac žiadne dôvody osobitného zreteľa, pre ktoré by bolo možné ktorémukoľvek účastníkovi trovy odvolacieho konania priznať.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie matka maloletých detí (ďalej len „dovolateľka“) tvrdiac existenciu dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Tvrdila nedostatočné odôvodnenie rozsudkov okresného aj odvolacieho súdu a nestotožnila sa so skutkovými závermi, ktoré tieto sudy zistili. Za zmätočné označila vyjadrenie krajského súdu v bode 8.2. jeho rozsudku, že k zmene pomerov nemohlo dôjsť s poukazom na časový odstup od poslednej úpravy výživného, aj keď postup na vyšší stupeň vzdelávania je spojený so zmenou pomerov odôvodňujúcou zvýšenie výživného. Uviedla, že nejde o riadne odôvodnenie zamietnutia návrhu matky s poukazom na preukázanú zmenu pomerov na strane maloletých detí. Krajskému súdu vytkla, že žiadnym spôsobom neuvádza, aké listinné dôkazy sú pre neho pri rozhodnutí podstatné, len sa stroho stotožnil so súdom prvej inštancie bez náležitého posúdenia vecí, čo je v rozpore s vykonaným dokazovaním, právnymi predpismi a ustálenou judikatúrou. Poukázala na nástup mal. H. a mal. Z. na druhý stupeň základnej školy a nástup mal. P. na základnú školu pre sluchovo postihnuté deti v F., čo predstavuje aj zvýšenie nákladov spojených s dochádzaním maloletej do F.; popísala, ktoré všetky výdavky je potrebné deťom hradiť. Uviedla, že zmena pomerov môže byť odôvodnená subjektívne alebo objektívne. U školopovinných detí ide zväčša o prechod na iný stupeň školskej dochádzky, čo je aj prípad jej maloletých detí. Okresnému aj odvolaciemu súdu vytkla, že posúdili zmenu pomerov v rozpore s príslušnými právnymi normami; zdôraznila valorizačnú klauzulu zakotvenú v § 78 ods. 3 Zákona o rodine, v zmysle ktorej je vývoj životných nákladov objektívnou okolnosťou, ktorá sama osebe môže odôvodniť zmenu výšky výživného (rozhodnutie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 25CoP/14/2019). Poukázala aj na rozhodnutie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 23CoP/3/2018, v zmysle ktorého sa valorizačná klauzula môže uplatniť buď samostatne ako objektívny dôvod na zmenu rozhodnutia, alebo spolu s inými dôvodmi. Následne rozobrala vzrastajúcu infláciu cien v spoločnosti, ku ktorej došlo od posledného rozhodnutia. Zdôraznila, že so zvýšením výživného súhlasil aj kolízny opatrovník maloletých detí. Súdom nižších inštancií vytkla, že nesprávne a v rozpore so zákonom i ustálenou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dospeli k názoru o nemožnosti zvýšiť výživné na maloleté deti s poukazom na nepriaznivé majetkové pomery otca. Na úkor maloletých podľa dovolateľky nemôže byť skutočnosť, že sa ich otec dopustil úmyselného protiprávneho konania, za ktoré mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, pri výkone ktorého došlo k poklesu alebo až k strate jeho príjmov. Uvedená skutočnosť nie je dôvodom, pre ktorý by sa nemal uplatniť princíp potenciality príjmov (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/236/2018). Sudy nebrali do úvahy možnosť otca zamestnať sa aj počas výkonu trestu, čo neurobil, keď na pojednávaní dňa 05.10.2010 uviedol, že vo výkone trestu nie je zamestnaný. Z vyjadrení otca vyplýva, že sa práci vyhýba. Aj počas jeho pobytu na slobode nemal zamestnanie, žil s matkou a vyhýbal sa plneniu vyživovacej povinnosti. V závere dovolateľka navrhla zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie vecí odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, alebo jeho zmenu tak, že otec je povinný platiť na výživu maloletého H. 90 eur mesačne, na výživu maloletej Z. 80 eur mesačne a na výživu maloletej P. 70 eur mesačne počnúc dňom podania návrhu. Navrhla prisúdenie náhrady trov dovolacieho konania.

4. Otec sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Kolízny opatrovník maloletých sa k dovolaniu matky vyjadril tak, že zotrváva na svojich (predošlých) písomných vyjadreniach.

6. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú

ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podal účastník konania (strana sporu v zmysle Civilného sporového poriadku), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

8. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu dáva Civilný sporový poriadok aj Civilný mimosporový poriadok (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, právo na doručenie súdnych písomností a vyjadrení protistrany a pod.). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Medzi základné atribúty spravodlivého súdneho konania patrí aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva ale nevyžaduje, aby na každý argument strany/účastníka, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko, Hiro Balani c. Španielsko, Georgiadis c. Grécko, Higgins

c. Francúzsko). Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že súčasťou základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

10. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávaný nárok). Posúdenie návrhov na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 185 ods. 1 CSP), a nie strán sporu. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov.

11. Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom zaťažuje oboch rodičov. Pri určovaní výšky výživného sa vychádza z individuálnych schopností, možností a majetkových pomerov každého z rodičov (§ 75). V konaní treba zisťovať pravidelné aj nepravidelné výdavky výživou povinnej osoby a posudzovať ich vo vzájomnej súvislosti s odôvodnenými potrebami výživou oprávneného dieťaťa. Výšku týchto nákladov nemožno zovšeobecniť, závisí napr. od veku dieťaťa, jeho schopností, duševnej a fyzickej vyspelosti, zdravotného stavu, záujmov a koníčkov, voľnočasových aktivít, školského zariadenia, v ktorom sa dieťa vzdeláva a pod., čím je daná potreba odstupňovania miery týchto potrieb. Pri určení výšky vyživovacej povinnosti nemožno opomenúť osobnú starostlivosť rodiča o dieťa ani zásadu rovnakej životnej úrovne,

ktorá znamená, že výživným má byť dieťaťu zaistená taká životná úroveň, ktorá zodpovedá sociálnemu postaveniu rodičov a ktorú by rodičia dieťaťu zabezpečovali, keby žili v spoločnej domácnosti (Radimský, J. - Radvanová, S. a kol. Zákon o rodine. Komentár. Praha: Panorama, 1989, 434 s.).

12. Pri posudzovaní, či je konanie postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nedostatku riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu, treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Súd ani v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

13. Z obsahu dovolania (§ 124 CSP) možno vyvodiť, že dovolateľka namietla nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu a závery hodnotenia dôkazov, ku ktorým dospeli súdy nižších inštancií.

14. Dovolací súd pripomína, že dovolaním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly má dovolací súd možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov atď.) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

15. Vychádzajúc z obsahu odôvodnení rozsudkov súdov nižších inštancií, z obsahu súdneho spisu a z vyššie uvedených postulátov dovolací súd konštatuje, že rozsudok súdu prvej inštancie aj rozsudok odvolacieho súdu spĺňajú vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 aj § 393 ods. 1, 2 CSP, preto ich nemožno považovať za nepreskúmateľné, neodôvodnené, či zmätočné. Odôvodnenie rozsudkov zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnení rozsudkov vyplýva (hoci dovolateľka tvrdí opak), ktoré dôkazy súdy vykonali a ako ich vyhodnotili aj to, ako vec právne posúdili. Ak mala dovolateľka za to, že súdy nevykonali niektorý pre vec relevantný dôkaz, v dovolaní tento dôkaz nijako nešpecifikovali. Odôvodnenia rozsudkov okresného aj odvolacieho súdu obsahujú vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, všetky boli v celom ich súhrne posúdené a náležite vyhodnotené. Argumentácia súdov je koherentná a ich rozhodnutia konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v nich zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe súdy dospeli sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Dovolateľka v dovolaní neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v konaní pred súdom prvej inštancie alebo pred súdom odvolacím.

15.1. Za zmätočnú označila dovolateľka časť rozsudku odvolacieho súdu (bod 8.2. jeho odôvodnenia), v ktorej uviedol, že „.....k novému návrhu na úpravu vyživovacej povinnosti dochádza zo strany matky po roku od nadobudnutia právoplatnosti predošlej úpravy vyživovacej povinnosti otca; s prihliadnutím na uvedený časový odstup nie je možné jednoznačne uzavrieť, že k zmene pomerov na strane maloletých detí došlo a táto zmena je zmenou podstatnou. Neušla však pozornosti odvolacieho súdu skutočnosť, že maloletý H. a maloletá Z. v čase rozhodovania súdu prvej inštancie navštevujú vyšší stupeň základnej školy a maloletá P., v čase posledného rozhodovania v predškolskom veku, od 1.9.2022 započala

školskú dochádzku. Z rozhodovacej praxe súdov pritom vyplýva, že práve postup na vyšší stupeň vzdelávania je spravidla spojený so zmenou pomerov odôvodňujúcou zvýšenie výživného“. Z tejto citácie vyplýva, že odvolací súd neuviedol (používajúc slovo spravidla), že postup na vyšší stupeň školy je spojený so zmenou pomerov odôvodňujúcou zvýšenie výživného ako to tvrdila matka v dovolaní. Ak dovolateľka tvrdí, že takéto odôvodnenie je nepostačujúce a odporuje vykonanému dokazovaniu, právnym predpisom a ustálenej judikatúre, nijaké konkrétne dôkazy, ktoré by boli v rozpore s týmto záverom odvolacieho súdu (vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP) neoznačila.

16. Zdôrazniť treba, že dovolateľkou označená časť odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (jeho bod 8.2.) odpovedá na otázku, či od poslednej úpravy (výšky) výživného došlo k zmene pomerov (vyžadovanej v § 121 CMP aj v § 78 Zákona o rodine) na strane maloletých detí. V ďalších častiach odôvodnenia súdy skúmali zmenu pomerov aj na strane výživou povinných osôb, teda matky aj otca maloletých detí (podľa kritérií daných v § 75 ods. 1 Zákona o rodine) a zaoberali sa aj zásadou, podľa ktorej má dieťa právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov (§ 62 ods. 2 druhá veta Zákona o rodine). Dovolací súd kontrolou postupu súdov nižších stupňov pri zisťovaní skutočného stavu veci (§ 35 CMP) nezistil, že by konanie bolo postihnuté akýmkoľvek závažnými deficitmi v dokazovaní ani to, že by konajúcimi súdmi prijaté závery boli svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Naopak, v súlade s vykonanými dôkazmi (výsluch rodičov, správa o zárobkových pomeroch matky) okresný aj odvolací súd uzavreli, že od posledného (právoplatného) rozhodnutia o výživnom nedošlo ani k zmene pomerov na strane matky (stále pracujúcej u toho istého zamestnávateľa s dosahovaným viac-menej rovnakým príjmom) a ani na strane otca maloletých detí (ktorý nepracoval a bol bez akéhokoľvek príjmu aj v čase posledného rozhodovania o výživnom).

17. Dovolateľka osobitne spochybnila záver hodnotenia dôkazov preukazujúcich osobné, majetkové a zárobkové pomery otca mal. detí o tom, že tieto neumožňujú zvýšenie výživného tvrdiac, že tento záver odporuje princípu potenciality príjmov zakotvenému v § 75 ods. 1 Zákona o rodine. Uviedla, že súdy sa mali zaoberať dôvodmi zlej finančnej situácie otca s povinnosťou vychádzať z jeho potencialných príjmov. Dovolací súd poukazuje na bod 15. odôvodnenia rozsudku okresného súdu a bod 8.5. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, z ktorých je zrejmé, že sa dôvodmi zlej finančnej situácie otca zaoberali (výkon trestu odňatia slobody).

17.1. K dovolacej výtke týkajúcej sa toho, že súdy mali vychádzať z potencialného príjmu otca maloletých detí dovolací súd udáva, že podľa § 75 ods. 1 druhej vety Zákona o rodine na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihladne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihladne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie. Uvedené ustanovenie umožňuje hodnotiť nielen životné okolnosti a pomery, ktoré sú reálne dané u výživou povinnej osoby, ale aj tie, ktoré by za určitých podmienok mohli existovať. Dôvodom je existenčný charakter výživného a potreba zabrániť povinnému, aby svojím konaním znižoval jeho rozsah. Potencialitou príjmov výživou povinnej osoby sa Najvyšší súd Slovenskej republiky zaoberal v rozsudku z 20. februára 2019 sp. zn. 3Cdo/236/2018, na ktorý poukázala aj dovolateľka. Toto rozhodnutie bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2022 publikované ako judikát č. 42, ktorého právna veta znie: „Skutočnosť, že sa otec maloletého dieťaťa povinný platiť výživné dopustil úmyselného protiprávneho konania majúceho znaky trestnej činnosti, za ktoré bol vzatý do väzby a následne mu bol súdom uložený nepodmienečný trest odňatia slobody, pri výkone ktorého došlo k poklesu alebo až strate jeho príjmov, nemôže byť na úkor maloletého dieťaťa. Nemôže ísť ani o dôvod, pre ktorý by sa nemal uplatniť princíp potenciality príjmov, v zmysle ktorého súd neprihliada len na skutočné príjmy osoby povinnej platiť výživné, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jej potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré mohla mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce. V prípade povinného, ktorého osobná sloboda je obmedzená, však súd musí pri stanovení výšky výživného vychádzať aj z reálnych možností povinného počas obdobia obmedzenia jeho osobnej slobody, pretože v tomto čase sa povinný objektívne nemôže uplatniť slobodne na trhu práce“. Z obsahu spisu - zo správy

Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica zo dňa 12.09.2022, (ktorej obsah bol oboznámený na pojednávaní dňa 05.10.2022 ako svedčí zápisnica o tomto úkone súdu na č. l. 42 súdneho spisu), z písomného vyjadrenia otca k návrhu matky aj výpovede otca maloletých prednesenej na pojednávaní dňa 12.09.2022 vyplýva záver, že súdy sa potencionálnym príjmom otca zaoberali, no dospeli k záveru, že otec nie je vo výkone trestu pracovne zaradený (bod 9. odôvodnenia rozsudku okresného súdu), preto museli pri stanovení výšky výživného vychádzať aj z jeho reálnych možností počas výkonu trestu, pretože v tomto čase sa objektívne nemôže uplatniť slobodne na trhu práce, ako uviedol najvyšší súd v právnej vete vyššie citovaného judikátu.

18. Skutočnému stavu veci zodpovedajúci je aj záver, že maloleté výživou oprávnené deti majú právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov. Zásada rovnakej životnej úrovne rodičov a detí však neplatí len pozitívne, ale aj negatívne („pokiaľ životná úroveň povinného rodiča je nízka, nemožno ho zaťažovať plnením vyživovacej povinnosti, ktorou by bol vystavený neprimeraným majetkovým rizikám“ - bod 8.6. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu).

19. Pretože konanie pred odvolacím (ani pred okresným) súdom nebolo postihnuté dovolateľkou namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP, dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Dovolateľka tvrdila, že podáva dovolanie aj z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné iba proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia v dovolaní nastolenej právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Najvyšší súd k tomu v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená“. Dovolateľka týmto spôsobom v posudzovanej veci nepostupovala.

20. Dovolací súd uzatvára, že na základe dôvodov uvedených dovolateľkou dospel k záveru, že nie je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, čo by zakladalo odmietnutie dovolania. Vzhľadom na súčasne uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tvrdení existencie vady zmätočnosti, ktorá by bola porušením práva matky maloletých na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP), naplnenie ktorého ale dovolací súd nezistil, však dovolací súd dovolanie ako celok podľa § 448 CSP zamietol.

21. Dovolací súd žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania (§ 52 CMP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.